

Kabinet Zaštitnika	020/241-642
Savjetnici	020/225-395
Centrala	020/225-395
Fax:	020/241-642
E-mail:	ombudsman@t-com.me www.ombudsman.co.me

Broj: 01-544/22
Podgorica, 16.jun 2023. godine
MB

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, na osnovu čl. 41 st. 1 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl.list CG", br.42/11, 32/14 i 21/17) i čl.41 Pravila o radu Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl.list CG", br.53/14), nakon završenog ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda, po pritužbi XX, iz XY, na rad Osnovnog suda u Podgorici daje

MIŠLJENJE

I UVOD

1. Postupak pred Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda odnosi se na dugo trajanje parničnog postupka u predmetu Osnovnog suda u Podgorici poslovne oznake, P.br.1357/16, koji postupak traje više od 7 godina, ali sud još uvijek donio prvostepenu odluku u ovom predmetu.

II ČINJENICE/OKOLNOSTI SLUČAJA

2. Činjenice utvrđene na osnovu navoda podnositeljke pritužbe, izjašnjenja Osnovnog suda u Podgorici, te cjelokupne dokumentacije, koja egzistira u spisima predmeta, mogu se sublimirati na sledeći način.

3. Pred Osnovnim sudom u Podgorici, po tužbi tužiteljice XX protiv tuženog XX, radi razvoda braka i podjele bračne tekovine vođen je parnični postupak u predmetu P.br.5335/2015.

4. Tužiteljka je tužbu sudu podnijela dana 23.10.2015.godine.

5. Dana 28.03.2016.godine postupak po tužbi za podjelu bračne tekovine je razdvojen i formirani su novi spisi predmeta poslovne oznake P.br. 1357/16.

6. Postupak u predmetu P.br.5335/2015, po tužbi za razvod braka pravosažno je okončan.

7. Dana 09.05.2016.godine u predmetu P.br.1357/16 održano je pripremno ročište, te naredno ročište zakazano za 29.06.2016.godine

8. Rješenjem suda od 27.06.2016.godine, ročište zakazano za 29.06.2016.godine, odloženo je za dan 04.10.2016.godine, iz razloga što je punomoćnik tužilje obavijestio sud da tužilja tog dana ne može pristupiti.

9. Ročište od 04.10.2016.godine, odloženo je zbog promjene postupajuće sudije, a naredno zakazano za dan 07.11.2016.godine.

10. Ročište od 07.11.2016.godine je održano i na istom proveden dio dokaznog postupka, a naredno ročište zakazano za dan 09.03.2017.godine.
11. Ročište od 09.03.2017.godine je odloženo, iz razloga što je punomoćnik tužilje podneskom predložio da se ročište odloži za dan 17.03.2017.godine, kada je pred istim sudijom zakazano ročište u drugom predmetu između istih stranaka, a sve iz razloga ekonomičnosti postupka.
12. Ročište od 17.03.2017.godine, odloženo je, nakon što jer „XX“ nije postupila po zahtjevu suda za dostavljanjem informacije o tome da li je tužilja u toj banci imala oročenu štednju u periodu od 2015.godine i dostavljanja izvještaj sa tog računa.
13. Ročište od 19.04.2017.godine odloženo je zbog upoznavanja stranaka sa dokaznim materijalom dostavljenom sudu od strane punomoćnice tuženog na tom ročištu, kao i upoznavanja sa dopisom „Addiko banke“ od 05.04.2017.godine.
14. Ročište od 26.05.2017.godine, je odloženo, a naredno zakazano za 07.07.2017.godine, sa razloga što je punomoćnika tužilje telefonom obavijestio sud da je spiječen da zbog suđenja pred drugim sudom prisustvuje ročištu, te zamolio odlaganje ukazujući da je obavijestio i punomoćnicu tuženog, pa odloženo za 07.07.2017.godine
15. Ročište od 07.07.2017.godine je održano i na istom je nastavljen dokazni postupak.
16. Ročište od 11.10.2017.godine je odloženo zbog pribavljanja određene finasijske dokumentacije, koja se nalazi kod poslodavca tuženog u Turskoj i više banaka u Crnoj Gori, pa je sud ocijenio da postoji opravdan razlog tuženog da mu se ostavi rok od mjesec dana za pribavljanje i prevoda iste.
17. Ročište od 24.11.2017.godine je, odloženo jer punomoćnica tuženog telefonom obavijestila sud da je tuženi uspio pibaviti dokumentaciju, ali da nije uspio blagovremeno dostaviti sudu prije zakazane rasprave, zbog čega je predložila odlaganje ročišta i podneskom od 24.11.2017.godine obavijestila da su punomoćnici stranaka saglasni da se sljedeće ročište zakaže za 12.12.2017.godine.
18. Ročište od 12.12.2017.godine je održano i na istom je nastavljen dokazni postupak.
19. Rješenjem od 16.02.2018.godine ročište zakazano za 16.02.2018.godine je odloženo, jer je punomoćnica tuženog telegramom obavijestila sud da je zbog bolesti spriječena da dođe na suđenje.
20. Ročište od 09.03.2018.godine je odloženo, iz razloga što su se spisi predmeta nalazili u Osnovnom sudu u Kotoru, a dostavljeni su po zahtjevu tog suda, radi odlučivanja o prigovoru litispendecije, pa kako spisi Osnovnom sudu nijesu vraćeni, iz tog-istog razloga odloženo je i ročište zakazano 17.05.2018.godine.
21. Ročište od 28.06.2018.godine je odloženo, jer u spisima nije bilo dokaza da su punomoćnici stranaka uredno pozvani.
22. Ročište od 06.07.2018.godine je odloženo jer se punomoćnik tužilje, opravdao telefonom zbog nedolaska na ročište, kao zbog činjenice da za punomoćnicu tuženog nema dokaza o urednoj dostavi.
23. Ročište od 28.09.2018.godine je održano i na istom predloženo vještačenje po vještaku finansijske struke.

24. Ročište od 21.11.2018.godine je odloženo jer nije bilo uslova za održavanje ročišta, obzirom da nije provedeno finansijsko vještačenje, zbog neblagovremene uplate troškova vještačenja, o čemu je sud telefonskim putem obavijestio punomoćnike stranaka.
25. Ročište od 25.12.2018.godine je odloženo, iz razloga što stranke nijesu u zakonskom roku od 8 dana primile nalaz vještaka finasijske struke, te da stoga i nije bilo uslova za provođenje tog dokaza.
26. Ročište od 28.06.2019.godine je odloženo, jer nije pristupila punomoćnica tuženog, koja je opravdala odsudstvo telegramom od 11.02.2019.godine, navodeći da zbog bolesti-gripa nije u mogućnosti da dodje na ročište.
27. Ročište od 20.03.2019.godine je održano i na istom nastavljen dokazni postupak, a naredno ročište zakazano za 19.04.2019 odloženo je jer punomoćnik tužene nije dostavio potrebnu dokumentaciju za dopunsko vještačenje-izjašnjenje vještaka.
28. Ročište od 05.07.2019.godine je održano i na istom nastavljen dokazni postupak.
29. Ročište od 19.09.2019.godine je odloženo, jer je punomoćnica tuženog telefonom i telegramom obavijestila sud, da zbog zdravstvenog stanja nije u mogućnosti da dodje na ročište, jer ima zakazanu ljekarsku intervenciju za taj dan.
30. Ročište od 23.10.2019.godine je odloženo, iz razloga što na istom nije pristupio vještak finansijske struke, koji je trebao da se izjasni na primjedbe izjavljene na dopunski nalaz, a koji je sud telefonom obavijestio da je spriječen da dođe zbog ročita u Specijalnom tužilaštvu.
31. Ročite od 15.11.2019.godine godine održano je i na istom nastavlje dokazni postupak.
32. Rješenjem od 20.12.2019.godine ročište zakazano za 23.12.2019.godine je odloženo, jer vještak finansijske struke nije dostavio nalaz i mišljenje.
33. Ročište od 03.02.2020.godine je odloženo, jer nijesu bili ispunjeni procesni uslovi za čitanje pismenih dokaza i čitanje nalaza i mišljenja, obzirom da punomoćnik tužilje nije primio nalaz i mišljenje vještaka i jer nije protekao rok od 8 dana , od kada je punomoćnica tuženog primila nalaz i mišljenje.
34. Ročište od 04.03.2020.godine je odloženo, jer je punomoćnica tuženog obavijestila telefonom sud da nije u mogućnosti da pristupi na ročište, jer ima zakazan ljekarski pregled u isto vrijeme.
35. Ročište od 10.06.2020.godine je odloženo, jer je punomoćnik tužilje telefonom obavijestio sud da nije u mogućnosti da pristupi, jer ima zakazano ročište u isto vrijeme pred drugim sudom.
36. Ročište od 15.07.2020.godine je održano i na istom nastavljen dokazni postupak.
37. Ročište od 08.10.2020.godine je odloženo jer spisi predmeta ranije dostavljeni na uvid Osnovnom sudu u Nikšiću, nijesu bili vraćeni Osnovnom sudu u Podgorici, a takođe iz iz razloga je što je punomoćnica tuženog telegramom obavijestila sud da zbog zdravstvenih razloga nije u mogućnosti pristupiti na ročište.

38. Rješenjem suda od 19.11.2020.godine, odloženo je ročište zakazano za 19.11.2020.godine, zbog bolesti postupajućeg sudije.
39. Ročište od 24.02.2021.godine je odloženo, jer je punomoćnik tužilje dopisom od 24.02.2021.godine tražio odlaganje ročišta, zbog kontakta sa licem zaraženim virusom COVID 19, te preporukom ljekara o obaveznoj samoizolaciji do konačnog rezultata testa.
40. Rješenjem suda od 06.04.2021.godine, ročište zakazano za 06.04.2021.godine je odloženo iz razloga što je punomoćnica tuženog tražila odlaganje ročišta, jer se nalazila u samoizolaciji.
41. Ročište od 26.05.2021.godine je odloženo, iz razloga što je sudu dostavljena odluka Advokatske komore Crne Gore od 25.05.2021.godine, kojom se proglašava Opšta obustava pružanje pravne pomoći od strane advokata na teritoriji cijele Crne Gore, a iz istih razloga odloženo je i ročište od 29.06.2021.godine .
42. Ročište od 21.09.2021.godine je održano, a zbog promjene postupajuće sudije glavna rasprava počela je iznova i na saglasan predlog stranaka pročitani dokazi sprovedeni u postupku kod prethodnog sudije, te na istom donijeto rješenje o spajanju parnica poslovnih oznaka P.br.1357/16 i P.br.852/19 i određeno da će se postupci završiti kao jedinstveni postupak pod poslovnom oznakom P.br.1357/16.
43. Ročište od 02.11.2021.godine je odloženo, jer sudu nije dostavljen spis predmeta P.br.5333/15 od arhive postupajućeg suda, nakon kojeg uvida bi punomoćnici stranaka mogli precizirati zahtjeve iz tužbe odnosno protivtužbe, a iz istih razloga je odloženo i ročište od 10.12.2021.godine.
44. Ročište od 11.02.2022.godine je odloženo, iz razloga, što je tuženi dana 11.02.2022.godine dostavio sudu podnesak sa preciziranim zahtjevom, pa radi dostavljanja ovog podneska tužilji i upoznavanja suda sa istima, ročište je odloženo, a punomoćnik tužilje telefonom je istog dana obavijestio sud o nemogućnosti dolaska na ročište.
45. Na ročište od 12.05.2022.godine, koje održano, konstatovano je da su dostavljeni spisi predmeta P.br.5333/15 da su se punomoćnici stranaka saglasili da se pročitaju svi izvedeni dokazi, te da su se punomoćnici stranaka saglasili da se pročitaju svi izvedeni dokazi, te da su punomoćnici stranaka naveli da će stranke boraviti u Crnoj Gori u drugoj polovini jula i da će se u pismenoj formi izjasniti da li predlažu saslušanje parničnih stranaka i da li su saglasni da se pročitaju iskazi stranaka dati u predmetu P.br.5333/15, nakon izvršenog uvida, a zatim je isto iz razloga procesne ekonomije i odloženo.
46. Rješenjem suda od 20.07.2022.godine ročište zakazano za 20.07.2022.godine je odloženo iz razloga što su punomoćnici parničnih stranaka obavijestili sud da zbog zdravstvenih razloga nijesu u mogućnosti da pristupe na ročištu, pa je naredno ročište zakazano za 18.10.2022.godine.
47. Iz spisa predmeta proizilazi da je predmetni postupak još uvijek u toku, da je postupajuća sudija na bolovanju, od maja mjeseca tekuće godine, da sud nije donio odluku u navedenom predmetu.

III RELEVANTNI DOMAĆI I MEĐUNARODNI PROPISI

1. Zakon o parničnom postupku („Službeni list Republike Crne Gore”, br. 022/04 od 02.04.2004, 028/05 od 05.05.2005, 076/06 od 12.12.2006, Službeni list Crne Gore”, br. 073/10 od 10.12.2010, 047/15 od 18.08.2015, 048/15 od 21.08.2015, 051/17 od 03.08.2017, 075/17 od 09.11.2017)

Član 11 stav 1

Sud je dužan da nastoji da se postupak sprovede bez odugovlačenja, u razumnom roku, sa što manje troškova i da onemogućí svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Član 93

Ako je stranka izdala advokatu punomoćje za vođenje parnice, a nije bliže odredila ovlašćenja u punomoćju, advokat je na osnovu ovakvog punomoćja ovlašćen da:

- 1) vrši sve radnje u postupku, a naročito da podnese tužbu, da je povuče, da podnese odgovor na tužbu, da prizna tužbeni zahtjev ili da se odrekne tužbenog zahtjeva, da zaključi poravnanje, da podnese pravni lijek i da se odrekne ili odustane od njega, kao i da zahtijeva izdavanje privremenih mjera obezbjeđenja;
- 2) stavlja zahtjev za izvršenje ili obezbjeđenje i da preduzima potrebne radnje u postupku povodom takvog zahtjeva;
- 3) od protivne stranke primi dosuđene troškove;
- 4) prenese punomoćje na drugog advokata ili da ovlasti drugog advokata na preduzimanje samo pojedinih radnji u postupku.

Član 295

Na pripremnom ročištu sud će rješenjem odrediti: dan i čas održavanja glavne rasprave, pitanja o kojima će se raspravljati, dokaze koji će se izvesti i lica koja će biti pozvana na glavnu raspravu.

Glavna rasprava će se, po pravilu, održati najkasnije u roku od 60 dana od dana održavanja pripremnog ročišta.

Sud može odrediti da se glavna rasprava održi odmah nakon pripremnog ročišta.

Ako sud procijeni da će glavna rasprava trajati duže od jednog dana, ročište će biti zakazano za onoliko dana uzastopno koliko je neophodno da se rasprava održi u kontinuitetu.

Član 303

Stranke mogu u toku glavne rasprave da iznose nove činjenice i da predlažu nove dokaze samo ako učine vjerovratnim da ih bez svoje krivice nijesu bile u mogućnosti iznijeti, odnosno predožiti na pripremnom ročištu, odnosno na prvom ročištu za glavnu raspravu ako pripremno ročište nije održano.

Nove činjenice i nove dokaze koje su stranke iznijele, odnosno predložile protivno odredbi stava 1 ovog člana, sud neće uzeti u obzir.

Član 313 st.2

Sud vodi računa da se glavna rasprava odvija u pravom smjeru i na pravilan način bez nepotrebnih odlaganja.

Član 317

Ako na ročištu nije moguće izvesti neki od dokaza čije je izvođenje određeno, sud će odlučiti da se ročište održi, ako se mogu izvesti drugi dokazi, s tim što će se naknadno, na novom ročištu, izvesti samo taj dokaz.

Član 319 s

Ročište za glavnu raspravu se ne može odložiti na neodređeno vrijeme.

Ročište za glavnu raspravu se ne može odložiti na period duži od 30 dana, osim u slučajevima iz čl. 222 i 329 stav 2 ovog zakona.

Kada odloži ročište, sud je dužan preduzeti sve radnje koje mu stoje na raspolaganju, kako bi se do sljedećeg ročišta otklonili uzroci koji su doveli do odlaganja i na tom ročištu rasprava mogla zaključiti.

Protiv rješenja suda kojim se odlaže ročište ili rješenja kojim se odbijaju predlozi stanaka za odlaganje ročišta nije dozvoljena žalba.

Član 321st.3

Ako se ročište drži pred drugim sudijom, glavna rasprava mora početi iznova, ali sudija može, pošto se stranke o tome saglase, odlučiti da se ponovo ne saslušavaju svjedoci i vještaci i da se ne vrši novi uviđaj i da se ponovo ne izvodi dokaz saslušanjem stranaka, već da se pročitaju zapisnici o izvođenju ovih dokaza.

2. Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku („Službeni list Crne Gore” br.11/07)

Ovim Zakonom se predviđa, u određenim okolnostima, mogućnost da se dug postupak ubrza putem kontrolnog zahtjeva, te mogućnost da se tužiocima dosudi naknada štete po tužbi za pravično zadovoljenje.

Član 33 stav 3 predviđa, između ostalog, da se tužba za pravično zadovoljenje podnosi Vrhovnom sudu najkasnije šest mjeseci nakon datuma prijema pravosnažne odluke donesene u spornom postupku.

Ovaj Zakon stupio je na snagu 21. decembra 2007. godine.

3. Zakon o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore („Službeni list CG“ br.42/11 i 32/14)

Član 2 stav 1

Zaštitnik/ca samostalno i nezavisno, na načelima pravde i pravičnosti, preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda, kad su povrijeđena aktom, radnjom ili nepostupanjem državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave i lokalne uprave, javnih službi i drugih nosilaca javnih ovlašćenja (u daljem tekstu: organi), kao i mjere za sprječavanje mučenja i drugih oblika nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja i mjere za zaštitu od diskriminacije.

Član 17

Zaštitnik/ca je ovlašćen/a da postupa po pritužbama koje se odnose na rad sudova u slučaju odugovlačenja postupka, zloupotrebe procesnih ovlašćenja ili neizvršavanja sudskih odluka.

Član 20 stav 1

Zaštitnik/ca u vršenju svoje funkcije djeluje na način što ukazuje, upozorava, kritikuje, predlaže li preporučuje.

Član 22 stav 1

Zaštitnik/ca nije ovlašćen/a da mijenja, ukida ili poništava akte organa.

Član 41

Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.

Kad Zaštitnik/ca utvrdi da je došlo do povrede ljudskih prava i sloboda, mišljenje sadrži i preporuku o tome šta treba preduzeti da bi se povreda otklonila, kao i rok za njeno otklanjanje

IV PRAVO

a) Navodna povreda prava na pravično suđenje u razumnom roku iz člana 32 Ustava Crne Gore i člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

48. Podnosilac pritužbe žali se na dugo trajanje parničnog postupka u predmetu Osnovnog suda u Podgorici, poslovne oznake, P.br.1357/16. Implicira povredu člana 32 Ustava Crne Gore i analogno tome, člana 6 stava 1 Konvencije.

49. Osnovni sud u Podgorici je u svojim navodima ukazao na okolnosti postupanja u predmetu u pogledu održanih i odloženih ročišta, konstatujući da je da je tužba podnijeta 23.10.2015.godine, radi podjela bračne tekovine, te da je sud u svemu postupao u skladu sa zakonom i da svojim postupanjem nije neopravdano odugovlačio postupak. Sud je naveo da je u predmetnoj pravnoj stvari već na početku postupak razdvojen po tužbi za razvod braka, od postupka po tužbi za diobu bračne tekovine, zbog interesa djeteta kao i razloga cjelishodnosti i ekonomičnosti postupka, jer se radilo o predmetu hitne prirode, a navedeni predmet (razvod braka) pravosnažno je i okončan. Dalje je istaknuto da su sva ročišta opravdano odlagana, te u velikom broju i rješenjem van ročišta, te da stoji navod podnosioca da je u navedenom predmetu došlo do promjene određenog broja sudija, međutim takve promjene su uslijedile zbog izbora sudija na drugu funkciju, ali navedene okolnosti nijesu uticale na dužinu postupka upravo kod činjenice da su se stranke prilikom svake promjene saglasile o čitanju dokaza izvedenim pred prethodnim sudijom. Pri tome, podnosilac pritužbe se ne izlaže troškovima dolaskom na ročišta, budući da iz spisa predmeta ne proizilazi da je pristupao na svako ročište, pa sud ističe da kod angažovanog punomoćnika njegovo prisustvo, kao tuženog, nije ni obavezno. Sud je u svojim navodima posebno istakao je da je počev od 24.05.2021.godine bila proglašena obustava pružanja pravne pomoći advokata na cijeloj teritoriji Crne Gore, te ukazao i na opterećenost sudije predmetima u radu i posebne uslove rada uslijed pandemije COVID-a 19, te okolnost da je u predmetnoj pravnoj stvari od strane punomoćnika predložen veliki broj dokaza, da je donijeto rješenje o spajanju parnica poslovnih oznaka P.br. 1357/16 i P.br.852/19. S tim u vezi ukazano je na zaključak postupajuće sudije da smatra da se može očekivati da se glavna rasprava zaključi na sljedećem ročištu, eventualno dva do tri naredna ročišta. U konačnom je navedeno da podnosilac pritužbe nije podnosio pravna sredstva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, odnosno zahtjev za ubrzanja postupka-kontrolni zahtjev i tužbu za pravično zadovoljenje.

50. Relevantni dio Ustava Crne Gore i analogno tome, EKLJP glasi kako slijedi:

Ustav Crne Gore („*Sl.list Crne Gore*“ br. 1/2007)

Član 32

„Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom“.

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

Relevantni dio čl.6 st.1 glasi kako slijedi:

"Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanom na osnovu zakona“.

a) Opšti principi – relevantna načela

51. Svaki pravni poredak utemeljen na načelima pravne države i vladavine prava teži što efikasnijem sistemu zaštite građanskih i ljudskih prava. Odlučivanje u razumnom roku u interesu je osobe koja zahtijeva da organ odluči o njenim pravima ili obavezama, ali i pravne sigurnosti, kao načela na kojem se temelji pravni poredak zbog čega bi ono trebalo postati imperativ u svakoj državi koja teži ostvarivanju vladavine prava.

52. Svrha zahtjeva za razumnim rokom iz člana 6 stava 1 Evropske konvencije je pružanje garancije da će pojedinačan slučaj pred nadležnim organom biti okončan unutar razumnog roka, što znači da će vrijeme neizvjesnosti i nesigurnosti za stranku u postupku biti svedeno na prihvatljivu mjeru¹. Pravni promet zahtijeva efikasno i brzo okončanje sporova, zbog čega nadležni organi moraju postupati u skladu sa načelom efikasnosti. Efikasna pravda od izuzetne je pravne i pravno političke važnosti. Ona doprinosi stvaranju osjećaja pravne sigurnosti².

53. Zaštitnik ukazuje da se o tome da li je dužina nekog postupka razumna u smislu člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda, mora cijeniti u svjetlu okolnosti konkretnog predmeta i uzevši u obzir kriterijume koji su predviđeni u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava i slobode, a naročito složenost predmeta, ponašanje strana i relevantnih organa vlasti i značaj predmeta spora za podnosioca predstavke (v. između ostalog, *Mikulić protiv Hrvatske*, br. 53176/99, stav 38, ECHR 2002-I).

b) Primjena navedenih principa na konkretni predmet

54. Vraćajući se na konkretan predmet, Zaštitnik konstatuje da se sporni postupak-postupak po tužbi radi razvoda braka i podjele bračne tekovine odnosi na postupanje Osnovnog suda u Podgorici, u kome je postupak pred tim sudom započet po tužbi od 23.10.2015.godine, a postupak u odnosu na podjelu bračne tekovine razdvojen je 28.03.2016. Predmetni postupka pokrenut je prije više od 7 godina, a još uvijek nije okončan i nije donijeta odluka od strane prvostepenog suda.

¹ Van Dijk Pieter; Van hoof, fried, Theory and Practice of the European Convention on human Rights, Antwerpen-Oxford, 2006 str 511- 651.

²Ups. Radolović, Aldo, zaštita prava na suđenje u razumnom roku-realna mogućnost (pre) skupa avantura ili utopija? *Hrvatska pravna revija*, april 2008. str 7.s

55. Zaštitnik ukazuje da postupak – glavna rasprava u predmetu Osnovnog suda u Podgorici P.br.1357/16, traje dugo, da je tužba podnijeta dana 23.10.2015.godine, da su ročišta odlagana uslijed rukovođenja glavnom raspravom, ali i uslijed odsudstva i na zahtjev parničnih stranaka u postupku.

56. Zaštitnik konstatuje da je pripremno ročište u predmetnoj pravnoj stvari održano 09.05.2016.godine, da je od ukupno 42 ročita, održanih ročišta 11, a ostala ročišta su odložena.

57. S tim u vezi Zaštitnik zapaža da su ročišta odlagana uslijed značajnog odsustva i na zahtjev stranaka u postupku, upoznavanja stranaka sa dokazima u postupku, neuredne dostave u pozivanju stranaka i dostavljanja dokaza strankama, dostavljanja spisa predmeta drugim osnovnim sudovima i neblagovremog vraćanja spisa predmeta postupajućem sudu, neblagovremenog dostavljanja i predlaganja dokaza- dostavljanja i izjašnjenja nalaza i mišljenja vještaka finansijske struke, pri čemu je vještačenje predloženo na ročištu od 28.09.2018.godine, spajanja parnica-nakon pet godina tajanja predmetnog postupka, kao i zbog nedostavljanja spisa predmeta iz arhive postupajućeg suda i sa tim povezano preciziranja tužbenog, odnosno protivužbeno zahtjeva stranaka, uz posebno zapažanje da su periodi odlaganja odnosno održavanja ročišta bili u određenim periodima sa razmacima od po dva, tri, do četiri, pa i šest mjeseci.

58. Zaštitnik podsjeća da je sud dužan da nastoji da se postupak sprovede bez odugovlačenja, u razumnom roku³, te da sam Zakon o parničnom postupku propisuje jasne rokove u kojem se ima zakazati i održati ročište glavne rasprave. Imajući u vidu jasne zakonske rokove za pripremu i održavanje glavne rasprave, sud je dužan da rukovodi glavnom raspravom tako da predmet svestrano raspravi, ali da se uslijed toga postupak ne odugovlači, tako da se rasprava završi u razumnom roku.

59. S tim u vezi Zaštitnik ukazuje da zakon u pogledu rukovođenja javnom raspravom jasno propisuje da će sud na na pripremnom ročištu rješenjem odrediti: dan i čas održavanja glavne rasprave, pitanja o kojima će se raspravljati, dokaze koji će se izvesti i lica koja će biti pozvana na glavnu raspravu, da sud može odrediti da se glavna rasprava održi odmah nakon pripremnog ročišta, a ako sud procijeni da će glavna rasprava trajati duže od jednog dana, ročište će biti zakazano za onoliko dana uzastopno koliko je neophodno da se rasprava održi u kontinuitetu. Sud nije u daljem toku parnice vezan za svoje ranije rješenje o izvođenju dokaza, ali su stranke dužne da u tužbi navedu sve činjenice i dokaze, budući da stranke mogu u toku glavne rasprave da iznose nove činjenice i da predlažu nove dokaze samo ako učine vjerovatnim da ih bez svoje krivice nijesu bile u mogućnosti iznijeti, odnosno predožiti na pripremnom ročištu, odnosno na prvom ročištu za glavnu raspravu ako pripremno ročište nije održano. Nove činjenice i nove dokaze koje su stranke iznijele, odnosno predložile protivno odredbi stava 1 ovog člana, sud neće uzeti u obzir.

60. Pri tome, Zaštitnik je posebno cijenio okolnost nepostupanja suda za vrijeme opšte obustave pružanja pravne pomoći od strane advokata, na cijeloj teritoriji Crne Gore, tokom koje advokati nijesu pristupali na ročišta pred sudovima⁴, pa konstatuje da su prednje navedene okolnosti po svojoj prirodi predstavljale objektivne razloge zbog kojih je sud bio onemogućen u preduzimanju zakonom propisanih procesno-pravnih radnji za zakazivanje i održavanje ročišta glavne rasprave.

---

³ Član 11 stav 1 ZPP-a.

⁴ Odluka Advokatske komore broj 383/21 od 20.05.2021.godine

61. Stoga, ocjenjuje da se nepostupanje suda u ovom periodu ne može pripisati u odgovornost sudu, za nepotrebno i neopravdano kašnjenje u postupanju i ne može se smatrati kao neaktivnosti suda, usmjerena na kašnjenju u vođenju rasprave⁵.

62. Takođe Zaštitnik podsjeća i da je Mjerama Vrhovnog suda Crne Gore, bilo predviđeno da su sudovi bili dužni da nastave sa radom i sprovode postupke hitne prirode, koji ne otrpe odlaganje⁶, pa konstatuje da su u ovom periodu ročišta većim dijelom odlagana na zahtjev punomoćnika parničnih stranaka, dok je jedno ročište odloženo zbog bolesti postupajuće sudije, pri čemu ukazuje da je postupak u vrijeme nastupanje pandemije bio već u trajanju i postupanju, od preko 4 godine, računajući od dana podnošenja tužbe, odnosno, od dana razdvajanja postupka.

63. Pri tome Zaštitnik podsjeća, a cijeneći okolnost čestog odlaganja ročišta u toku trajanja postupka, zbog odsudstva punomoćnika parničnih stranaka, na pravo i mogućnost punomoćnika da u toku trajanja sudskog postupka prenese punomoćje na drugog advokata ili da ovlasti drugog advokata na preduzimanje samo pojedinih radnji u postupku, kako se ročišta ne bi nepravdano odlagala uslijed nemogućnosti punomoćnika da pristupi na zakazano ročište.

64. Zaštitnik konstatuje i da podnosilac pritužbe nije koristio pravna sredstva za ubrzanje postupka shodno Zakonu o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku.

65. Zaštitnik zaključuje da sud ni nakon više od 7 godina predmetni parnični postupak nije okončan, pa ocjenjuje da je izostalo postupanje suda u pogledu efikasnog i cjelishodnog rukovođenja postupkom, ali ocjenjuje i da su parnične stranke doprinijele čestom odlaganju ročišta glavne rasprave.

66. Stoga, Zaštitnik ocjenjuje a uzimajući u obzir složenost predmeta u činjeničnom i pravnom smislu, ponašanje podnosioca pravnog sredstva, ponašanje suda, te interes i značaj predmeta spora za podnosioca pritužbe⁷ da predmetni postupak ne ispunjava zahtjeve razumnog roka iz čl. 6 st.1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, jer je od dana kada je pokrenut postupak prošlo više od 7 godina, a još uvijek nije donesena prvostepena odluka, što svakako ne ispunjava zahtjev razumnog roka.⁸

67. Uzevši u obzir kriterijume predviđene u svojoj jurisprudenciji i domaćem pravu, te naprijed utvrđene okolnosti ovog predmeta, Zaštitnik smatra da cjelokupna dužina spornog postupka nije takva da ispunjava uslov razumnog roka. Prema dobro ustanovljenoj praksi ESLJP razuman rok se računa prema pravilu 3+2+1 na tri nivoa nadležnosti, pa Zaštitnik nalazi da okolnosti ovog postupka upućuju da isti dugo traje, posebno kod objektivne okolnosti trajanja postupka od više od 7 godina.

68. Zaštitnik podsjeća, a posebno cijeneći navode suda u pogledu opterećenost sudije predmetima u radu, da je Evropski sud za ljudska prava u više predmeta ukazao da je odgovornost na domaćim sudovima da urade sve da se izbjegne nepotrebno kašnjenje u postupanju⁹, te da su Visoke strane ugovornice, po članu 1 Konvencije dužne da organizuju svoje pravne sisteme tako da obezbijede poštovanje člana 6. Po pravilu pozivanje na finansijske ili praktične poteškoće ne može opravdati neispunjenje tih zahtjeva (v. Salesi v. Italy).

⁵ Mišljenje Zaštitnika 01-877/21 od 26. septembar 2022. godine

⁶ Vrhovni sud Crne Gore I Su br.102/20 od 16.03.2020.godine, tač.1 alineja 7

⁷ Novovic protiv Crne Gore br.13210, od 23.10.2012.godine p.49

⁸ Uhl protiv Njemačke, presuda ESLJP od 10. februara 2005, stavovi 33.

⁹ Predmet Vernilo protiv France, 20.februar 1991, st. 38.

69. Sud je interpretirajući garanciju prava na suđenje u razumnom roku iz člana 6 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda naveo da ta garancija "naglašava važnost donošenja sudskih odluka bez odlaganja, kako se ne bi ugrozila djelotvornost i kredibilitet tih odluka."¹⁰ Kašnjenja za koja su organi za primjenu Konvencije smatrali da se mogu pripisati državi, obuhvatali su u građanskopravnim predmetima, između ostalog, kašnjenja u vođenju rasprave.¹¹

70. Stoga, Zaštitnik ukazuje da dugo trajanje sudskog postupka ima za posljedicu otežavanje pravnog položaja građana i kršenje njihovih prava, pa sudovi treba da preduzimaju sve zakonom propisane radnje da se postupak završi u primjerenom roku u skladu sa zakonom propisanim rokovima.

71. Pri tome, a cijeneći okolnosti čestog odlaganja ročišta na zahtjev i uslijed izostanka parničnih stranaka, Zaštitnik **Ukazuje** i na obavezu parničnih stranaka, odnosno kvalifikovanih punomoćnika koji ih zastupaju u postupku da jednako i blagovremeno preduzimaju radnje u postupku, kako svojim (ne)postupanjem, ne bi doprinijeli daljem odugovlačenju postupka.

72. Zaštitnik podjeća da u građanskim predmetima Evropski sud za ljudska prava smatra da se od stranaka može očekivati da postupaju sa „dužnom pažnjom“¹² ali da ipak nije dužan da utvrđuje da je njihovo ponašanje bilo nemarno, nerazumno ili je imalo za cilj odlaganje: to ponašanje je samo po sebi objektivni faktor za koji se država ne može smatrati odgovornom¹³.

Polazeći od navedenog, kao i činjenice da je institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori ustanovljena u cilju zaštite i unaprijeđenja ljudskih prava i sloboda zajamčenih Ustavom, zakonom, ratifikovanim međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima i opšte prihvaćenim pravilima međunarodnog prava i u cilju jačanja vladavine prava, a pridržavajući se i načela pravde i pravičnosti, a imajući u vidu obavezu države da svoje nacionalne sisteme organizuje, tako da obezbijede poštovanje člana 6 Konvencije Zaštitnik daje sljedeću

P R E P O R U K U

Osnovnom sudu u Podgorici

- da u daljem toku postupka, bez daljeg odlaganja preduzme procesne mjere i radnje radi okončanja postupka (zaključenja glavne rasprave) i donošenja odluke u predmetu P.br.1357/16.

Osnovni sud u Podgorici dužan je da u roku od 30 dana, od dana prijema ovog mišljenja dostavi izvještaj o preduzetim radnjama za izvršenje preporuke.

***

70. Nadalje, članom 33 Zakona o zaštitniku/ci propisano je da zaštitnik/ca može, u postupku ispitivanja pritužbe, uputiti podnosioca/podnositeljku da iskoristi druga pravna sredstva za otklanjanje povrede na koju ukazuje, ukoliko smatra da se povreda može otkloniti samo tim sredstvima ili bi otklanjanje povrede bilo efikasnije.

---

¹⁰ Predmet H protiv Francuske, 1989. god.

¹¹ Predmet Zimmerman i Steiner protiv Švajcarske, 1983.godine.

¹² Pretto i drugi protiv Italije, 8 decembar 1983.godine stav 33

¹³ Erkner i drugi protiv Austrije (meritum)

71. Stoga, Zaštitnik posebno **upućuje** podnosioca pritužbe, da je kontrolni zahtjev (za ubrzanje postupka), postao djelotvoran od 04. septembra 2013. godine (vidjeti *Vukelić protiv Crne Gore*, br. 58258/09, stav 85, 4. jun 2013. godine), tužba za pravično zadovoljenje od 18. oktobra 2016. godine (vidjeti *Vučeljić protiv Crne Gore* (odl.) br. 59129/15, stav 30, 18. oktobar 2016. godine), a ustavna žalba od 20. marta 2015.godine (vidjeti *Siništaj i drugi protiv Crne Gore*, br. 1451/10 i 2 dr., stav 123, 24. novembar 2015. godine i *Vučeljić protiv Crne Gore* (odl.), gore citirana, stav 31), te na pravo, ali i obavezu ulaganjanavedenih djelotvornih pravnih sredstva, kontrolnog zahtjeva i tužbe za pravično zadovoljenje, te ustavne žalbe, jer je obaveza korišćenja svih djelotvornih pravnih ljekova unutar nacionalnog pravnog sistema, uslov za dalju zaštitu prava pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu.

ZAŠTITNIK LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA
mr Siniša Bjeković

Dostaviti:

- Podnosiocu pritužbe
- Osnovnom sudu u Podgorici
- a/a.